

Keskkonnamõju strateegiline hindamine

Asukoht: Haanja vald, Võru maakond

Töö nr: KSH080030

Kuupäev: 03/2009

HAANJA VALLA ÜLDPLANEERINGU KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE PROGRAMM

Koostaja: Prope Mare Keskkonna Agentuur OÜ

Aadress: Betooni 9, 51014 Tartu

Telefon: +372 7 407 702

<http://www.propemare.ee>

Prope Mare
Keskkonna **a**gentuur

1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus

Üldplaneering koostatakse Haanja valla haldusterritooriumi kohta. Valla üldplaneeringu koostamine algatati Haanja Vallavolikogu 16.12.2004 määrusega nr 29 „Haanja valla üldplaneeringu algatamine“. Keskkonnamõju strateegiline hindamine Haanja valla üldplaneeringule algatati Haanja Vallavolikogu 12.04.2006 otsusega nr 24 „Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“.

Haanja valla üldplaneeringu eesmärk on saavutada kõiki osapooli ja huvigruppe võimalikult hästi rahuldav maa-alade kasutamine. Üldplaneeringu koostamise käigus võetakse arvesse ruumilise arenguga kaasnevaid majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi mõjusid ning nende mõjude avaldumist ümbritsevale keskkonnale ning valla elanikkonnale. Üldplaneering tugineb valla tulevikuvisionidele ning -strateegiatele ja loob eeldused valla hoidmiseks soovitud arengukursil.

Haanja vald asub Võru maakonna kaguosas, külgnedes idast Misso ja Vastseliina vallaga, põhjast Võru vallaga, läänest Rõuge vallaga ning lõunast Läti Vabariigi Veclaitcene ja Ziemi vallaga. Piirkonda iseloomustab väga vaheldusrikas maastik, tihe vetevõrk, suur metsasus ning väikestest hajaküladest koosnev võrdlemisi ühtlane asulatevõrk. Üle poole valla territooriumist kuulub Eesti kõrgeimal kuhjelisel saarkõrgustikul asuva Haanja looduspargi koosseisu. Valla pindala on 170 km², seal asub 92 küla ja valla keskuseks on Haanja küla. Elanike arv 01.01.2008 seisuga oli 1237.

Haanja küla kaugus Tallinnast on 275 km, Võrust 15 km ja Riiast ligikaudu 220 km.

Ettevõtluses tegutsetakse valdavalt primaarsektoris ja pakutakse turismiteenust. Põhitegevusalad on põllumajanduslik tootmine ja põllumajandussaaduste töötlemine, metsamajandus ja puidutöötlemine ning turismiteenuste pakkumine. Tegeldakse ka metallkonstruktsioonide tootmise, transpordi, kaubanduse jm aladega.

Sotsiaalne infrastruktuur on koondunud põhiliselt Haanjasse ja Ruusmäele, kus asuvad haridus- ja sotsiaalasutused. Alusharidust saab omandada Haanja

Lasteaias, mille üks rühm tegutseb Haanjas ja teine Ruusmäel. Alg- ja põhiharidust pakub Haanja-Ruusmäe Põhikool. Raamatukogud asuvad Haanjas, Ruusmäel ja Luutsnikus. Nii Haanjas kui Ruusmäel on rahvamajad, kus toimuvad üritused ja tegutsevad ka huvialaringid. Vallas on kaks arstipunkti (Ruusmäel ja Haanjas).

Looduskeskkond on atraktiivne ja vaheldusrikas. Erinevad maastikukomponendid ja looduslik mitmekesisus võimaldavad Haanja valda määratleda ühe Eestimaa kaunima ja huvitavama piirkonnana. Küllastajate hulgas on vald tuntud kui loodus- ja pärandturismi sihtkohana ning kui aktiivse puhkuse veetmise paigana. Seal asub Baltimaade kõrgeim tipp Suur-Munamägi (318 m), mille põhjapoolses lähinaabruses asub teine kõrgeim künigas Haanjas – Vällamägi.

Haanja kõrgustikul asub Haanja looduspark, mille väärtusteks on eelkõige ainulaadne kuppelmaastik, sellega seonduvad metsad, järved ja territooriumil ajalooliselt kestnud traditsiooniline asustus. Haanja maastikud on elukohaks paljudele erinevatele ja ka haruldastele liikidele. Looduspark kuulub ka üleeuroopalisse Natura alade võrgustikku. Seal on kindlaks tehtud 19 Natura elupaigatüüpi ja 36 Linnudirektiivi liigi esinemine.

Lisaks Haanja looduspargile jäävad Natura 2000 aladest Haanja valla haldusterritooriumile veel Majori järve hoiuala, Murati hoiuala ja Pärlijõe luha hoiuala.

Valla territooriumil asuvad veel kaitstavatest loodusobjektidest Väike-Palkna maastikukaitseala ja Võidumägi. Lisaks on kaitse alla võetud elupaigana Kirbu punajalg-kivipuraviku, Luutsniku metsise, Luutsniku Must-Toonekure, Mahtja väike-konnakotka, Saika väike-konnakotka ja Murati kalakotka (osaliselt Haanja vallas) püsielupaik.

Vallast leiab mitmeid huvitavaid turismiobjekte – Uue-Saaluse park, Rogosi mõis, Kunderi kivi, Plaani kirik, Luutsniku mõisakompleks, Mustahamba tamm, Ruusmäe tammed, Sinisilla tamm, Turistide kodu, Suure Munamäe vaatetorn jne.

2. Üldplaneeringu elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju

Haanja valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilisel hindamisel on oluline käsitleda järgmisi keskkonnaelemente:

1. Looduskeskkond

- Põhjavesi ja veekogud (sh põhjavee kvaliteet ja kaitstus, ehituskeeluvööndi vähendamine);
- Maastik (sh väärtuslikud maastikud ja miljööväärtuslikud alad);
- Taimkate;
- Loomastik (sh linnustik);
- Kaitstavad loodusobjektid (sh Natura 2000 alad);
- Kaitsealuste liikide kasvukohad ja elupaigad;
- Vääriselupaigad;
- Roheline võrgustik.

2. Majanduskeskkond

- Asustus;
- Infrastruktuur (sh ühisveevärk ja kanalisatsioon);
- Muutused senises teedevõrgus ja liikluskoormuses;
- Jäätmekäitlus;
- Energeetika;
- Turism (mõju asustusele, infrastruktuurile).

3. Sotsiaalkeskkond

- Ajaloolis-kultuurilised objektid;
- Esmavajalike teenuste kättesaadavus;
- Piirkonna kultuur ja identiteet;
- Naaberaladele;
- Mõju inimese tervisele, heaolule ning vara väärtusele;
- Kultuurmaastikud, ajalooline asustusstruktuur jne;
- Avalike juurdepääsude tagamine.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise protsessi käigus võib erinevate mõjude loetelu täieneda.

Haanja valla lähteandmete analüüsi tulemusena selgus, et keskkonnamõju strateegilisel hindamisel on vaja analüüsida korralduslikke mehhanisme ja nende piisavust kultuurmaastike hooldamisel ja majandamisel, tagamaks maastike säilimise. Tähelepanu tuleb pöörata ka Haanja looduspargi kaitse-eesmärkide täitmisele. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamise hetkel ei ole ette näha olulist negatiivset mõju Natura 2000 võrgustiku aladele ega inimese tervisele. Samuti ei eeldata piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkust.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamise käigus täpsustatakse mõju esinemise võimalikkust Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkusele, inimese tervisele ja piiriülese mõju esinemise võimalikkust.

3. Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimise alusaktid ja meetodika

Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel ning programmi ja aruande koostamisel lähtutakse *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest*.

Erinevate mõjude käsitlemisel lähtutakse teistest Eesti Vabariigi õigusaktidest, eelkõige *looduskaitseadusest, planeerimisseadusest, ehitusseadusest, asjaõigusseadusest, teeseadusest, veeseadusest, metsaseadusest, muinsuskaitseadusest* jne.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine viiakse läbi samaaegselt üldplaneeringu koostamisega. Keskkonnamõju strateegilise hindamise protsess koosneb keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamisest, programmi ja aruande koostamisest, avalikkuse kaasamisest ning heakskiitmisest järelevalvaja poolt.

Peale keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamist koostatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise programm. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm määrab muuhulgas keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatuse, selgitab ja nimetab üldplaneeringu elluviimisega eeldatavalt kaasneva keskkonnamõju, nimetab huvitatud osapooled ning määrab eeldatava ajakava. Peale keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi heakskiitmist järelevalvaja poolt koostatakse keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne on osa koostatavast üldplaneeringust. Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne selgitab, kirjeldab ja hindab üldplaneeringu elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju, võimalikke alternatiivseid lahendusi ning meetmeid mõju vältimiseks ja/või leevendamiseks.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimisel ei ole kavandatud täiendavate väliuuringute teostamist. Keskkonnamõju strateegilise hindamise aluseks võetakse olemasolevad keskkonnauuringute aruanded ja muud olulised projektid. Arvesse võetakse ka üleriigiline planeering, maakonnaplaneering, teemaplaneeringud, kehtivad või koostatavad arengukavad, olulisemad

detailplaneeringud ja teised strateegiadokumendid.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamisel käsitletakse alternatiiv 0-na olukorda, kus Haanja valla arengut suunavad olemasolevad arengudokumendid. Alternatiiv 1 puhul kehtestatakse koostatav Haanja valla üldplaneering ja üldplaneeringuga kavandatavad tegevused viiakse ellu.

Lähteandmete analüüsi tulemustest lähtuvalt hakatakse prognoosima mõju, mis kaasneb kavandatavate tegevuste elluviimisega. Lisaks mõjude prognoosimisele pakutakse välja ka leevendavaid meetmeid, millega olulist negatiivset mõju vähendatakse.

Täpsemad nõuded keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande sisu osas sätestab *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadus*.

Keskkonnamõju strateegiline hindamine on avalik protsess ning huvitatud isikutel on võimalik protsessi iga etapi vältel esitada ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustega tuleb arvestada üldplaneeringu koostamisel.

4. Huvitatud isikud

Isikud ja asutused, keda üldplaneeringu alusel kavandatud tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi selle vastu:

Isik või asutus	Teavitati
Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon	E-mailiga
Sotsiaalministeerium	E-mailiga
Kultuuriministeerium	E-mailiga
Siseministeerium	E-mailiga
Eesti Keskkonnaühenduste Koda	E-mailiga
Valitsusvälised organisatsioonid	Otseteavitust ei tehtud, kuid info oli kättesaadav väljaandes „Ametlikud Teadaanded“, maakonna ja valla lehes ning valla kodulehel
Kohalik omavalitsus	E-mailiga
Maaomanikud ja teised piirkonna elanikud	Teated maakonna ja valla lehes, valla kodulehel, väljaandes „Ametlikud Teadaanded“ ning Haanja, Luutsniku ja Ruusmäe külade teadetetahvil
Teised asjast huvitatud isikud (arendajad, ettevõtjad, jt)	Teated ajalehtedes, valla kodulehel ja väljaandes „Ametlikud Teadaanded“

Keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamise käigus võib mõjutatavate ja/või huvitatud isikute ja asutuste loetelu täieneda.

5. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ja selle tulemuste avalikustamise ajakava

Keskkonnamõju strateegilise hindamise etapid	Vastutav täitja	Aeg
Üldplaneeringu ja KSH algatamine	KOV	16. detsember 2004
KSH algatamine	KOV	12. august 2006
KSH programmi koostamine	KSH ekspert	juuli 2008
KSH programmi sisu osas seisukohtade küsimine	KSH ekspert	juuli-august 2008
KSH programmi avalik väljapanek (koos üldplaneeringu eskiislahendusega)	Üldplaneeringu koostaja	jaanuar 2009
KSH programmi (ja üldplaneeringu eskiislahenduse) avalik arutelu)	Üldplaneeringu koostaja	jaanuar 2009
KSH programmi avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu käigus esitatud küsimustele vastamine	Üldplaneeringu koostaja koostöös KSH eksperdiga	veebruar 2009
KSH programmi heakskiitmine	Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon	märts 2009
KSH aruande koostamine	KSH ekspert	märts-aprill 2009
KSH aruande avalik väljapanek (vähemalt 21 päeva)	Üldplaneeringu koostaja	aprill-mai 2009
KSH aruande avalik arutelu	Üldplaneeringu koostaja	mai 2009
KSH aruande avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu käigus esitatud küsimustele vastamine	Üldplaneeringu koostaja koostöös KSH eksperdiga	juuni 2009
KSH aruande heakskiitmine	Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon	juuni-juuli 2009
Üldplaneeringu kehtestamine ja sellest teavitamine	KOV	veebruar 2010

Keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine ja avalikustamine toimub vastavalt *keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses*

sätetatud nõuetele.

Täpset keskkonnamõju strateegilise hindamise ja üldplaneeringu koostamise protsessi ajalist kulgemist on keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamise ajal raske fikseerida, seetõttu tuleb esitatud ajagraafikut lugeda tõenäoliseks soovitavaks visiooniks.

6. Programmi koostanud eksperdi ja üldplaneeringu koostaja andmed

Üldplaneeringu koostaja:

Haanja Vallavalitsus

Aadress: Haanja sjsk, 65101 Võrumaa

E-post: vald@haanja.ee

Telefon: +372 782 9111

Internetis: <http://www.haanja.ee>

Üldplaneeringu koostamise konsultant:

Prope Mare Keskkonna Agentuur OÜ

Aadress: Betooni 9, 51014 Tartu

E-post: info@propemare.ee

Telefon: +372 740 7702

Internetis: <http://propemare.ee>

Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi ja aruande koostaja:

Prope Mare Keskkonna Agentuur OÜ

Aadress: Betooni 9, 51014 Tartu

E-post: info@propemare.ee

Telefon: +372 740 7402

Internetis: <http://propemare.ee>

Järelevalvaja:

Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon

Aadress: Karja 17a, 65608 Võru

E-post: voru@keskkonnaamet.ee

Telefon: +372 786 8360

Internetis: <http://www.keskkonnaamet.ee/>

Keskkonnamõju strateegilise hindamise programm on lõplik peale selle heakskiitmist järelevalvaja poolt.

Üldplaneeringu elluviimisega kaasneva keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimiseks moodustatakse töögrupp. Keskkonnamõju strateegilise hindamist

juhhib ekspert Kaimar Koemets, kes:

- on omandanud riikliku kõrghariduse Eesti Põllumajandusülikoolis maastikukaitse ja -hoolduse erialal,
- omab vähemalt kaheaastast töökogemust keskkonnakaitse ja -planeerimise valdkonnas;
- on läbinud õpingute raames Eesti Põllumajandusülikoolis strateegilise planeerimise alase koolituse vähemalt 40 tunni mahus;
- tunneb keskkonnamõju strateegilise hindamise põhimõtteid, protseduuri ja hindamisega seonduvaid õigusakte (Keskkonnamõju hindamise tegevuslitsents KMH0111).

Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostas Veljo Kabin.

7. Asutuste ja isikute seisukohad

Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamisel peab programmi sisu osas seisukohta küsima olenevalt üldplaneeringu iseloomust vähemalt Sotsiaalministeeriumilt, Kultuuriministeeriumilt, Keskkonnaministeeriumilt, Keskkonnaametilt või kohaliku omavalitsuse organilt.

Käesoleva keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi sisu osas küsiti seisukohta Sotsiaalministeeriumilt, Kultuuriministeeriumilt, Siseministeeriumilt ja Keskkonnaministeeriumi Võrumaa Keskkonnateenistusest (Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioonilt).

Tabelis on esitatud lühikokkuvõtte laekunud seisukohtadest. Asutuste kirjade koopiad on lisatud programmile.

Asutus	Ettepanek	Vastus
Sotsiaalministeerium 02.09.2008	Täiendavaid ettepanekuid keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta ei esitatud.	
Võrumaa Keskkonnateenistus (Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regioon) 19.08.2008 kirjaga nr 44-11-4/23637-8	Täpsustada looduskaitsealade nimetusi ja lisada Luutsniku Must-Toonekure püsielupaik peatükki 1. Täpsustada Murati kalakotka püsielupaiga asukoht.	Täpsustatud ja lisatud programmi
	Juhtis tähelepanu, et majanduskeskkonna all tuleks käsitleda ka olemasoleva asustuse laiendamist, uute asumite reserveerimist ning sellega kaasnevaid mõjusid. Asustuse teema all käsitleda ehituskeeluvööndi vähendamise vajadust ning kui üldplaneeringuga tehakse ettepanek ehituskeeluvööndi vähendamiseks, siis hinnata mõjusid looduskaitseaduse § 34 toodud kalda kaitse eesmärkidele ja § 40 lõikes 1 nimetatud arvestades	Arvestatakse. Ehituskeeluvööndi vähendamisega seonduvat analüüsitakse looduskeskkonna all.
	Mäetööstusmaade reserveerimisel hinnata võimalikke mõjusid looduse ning inimkeskkonnale.	Arvestatakse.

Asutus	Ettepanek	Vastus
Siseministeerium 03.09.2008 kirjaga nr 13-3/6926	Juhtis tähelepanu teemadele, mida mõjude hindamisel käsitleda.	Teemasid on täpsustatud ja ettepanekutega arvestatakse aruande koostamisel.
	Analüüsida korralduslikke mehhanisme ja nende piisavust kultuurmaastike hooldamisel ja majandamisel, mis tagaksid maastike säilimise.	Ettepanekuga arvestatakse.
	Teha üldplaneeringu koostamisel ja menetlemisel koostööd Kagu Piirivalvepiirkonnaga.	Ettepanekuga arvestatakse.
Muinsuskaitseamet 07.08.2008 kirjaga nr 1481	Juhtis tähelepanu analüüsimist vajavatele teemadele ning vajadusel hinnata planeeringu elluviimisega kaasneda võivaid mõjusid: <ul style="list-style-type: none"> - Erinevate ajaperioodide kultuuripärandi kihistused ja nende väärtus; - Võimalikud arheoloogiliselt väärtuslikud alad; - Olemasolevad ja potentsiaalsed miljöväärtuslikud alad (väärtuskriteeriumiteks võivad olla nii tüüpilisus kui ebatüüpilisus); - Ajalooliselt väärtuslikud objektid (sh hooned, monumendid, sillad, teed, tähised jne) ja nende säilimiseks vajalike tingimuste seadmine; - Maastikupilt sh vaated kultuurilooliselt olulistele objektidele, vaatekoridoride määratlemine; - Väärtuslike maastike piiride täpsustamine. 	Arvestatakse.
	Hinnata kultuurikeskkonna säilimist tagavate tingimuste seadmise piisavust ja vajadusel teha strateegilise keskkonnamõju hindamise käigus täiendavaid ettepanekuid.	Arvestatakse.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku väljapaneku ajal (12.-29.01.2009) ei laekunud programmi kohta täiendavaid küsimusi, ettepanekuid ega vastuväiteid.

29.01.2009 toimunud avaliku arutelu käigus esitas Võrumaa Keskkonnateenistuse (Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru regiooni) esindaja järgmise küsimuse:

1. Kuidas teavitati KSH programmis huvitatud isikutena kirjas olevaid maaomanikke KSH programmi valmimisest ja avalikustamisest?

Maaomanikke teavitati ajalehe „Võrumaa Teataja“ (08.01.2009), väljaande „Ametlikud Teadaanded“ (06.01.2009), Haanimaa Uma Lehe (detsember 2008, jaanuar 2009) ja valla kodulehe kaudu. Teated avalikust väljapanekust ja avaliku arutelu toimumisest olid Haanja, Luutsniku ja Ruusmäe küla teadetetahvil ning üldplaneeringu eskiislahenduse ja KSH programmiga sai tutvuda lisaks valla kodulehele ka Haanja vallamajas ning Haanja, Luutsniku ja Ruusmäe raamatukogudes.

8. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi lisad:

Lisa 1. Üldplaneeringu algatamise otsus

Lisa 2. Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsus

Lisa 3. Üldplaneeringu algatamisest teatamine

Lisa 4. Keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamisest teatamine

Lisa 5. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avalikust väljapanekust ja programmi avalikust arutelust teatamine

Lisa 6. Saabunud seisukohad keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta

Lisa 7. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi avaliku arutelu koosoleku protokoll ja avaliku arutelu koosolekust osavõtjate nimekiri

Lisa 8. Keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi heakskiitmine